

50 mill. kr. til vinnulig tiltøk

Vilhelm Johannesen: — Tá vit tóku uttanlandslánini græt núverandi lögmaður um skuldina, hvør føroyingur hevði, men ofta etur hundur tað, hin havnar

I gjár skuldu menn frá Nordisk Investeringsbanken undirskrivað lantokuna, sum lögtingið hevur samtykt, at Føroya Idnaðargrunnur og Menningargrunnur Idnarins kunnu taka.

Samlaða lásupphæddin er 50 mill. kr. Idnaðargrunnurin skal hava 35 mill. kr., meðan Menningargrunnurin skal hava tær 15.

Helvínar lánunum verður tiki í D-mark við 10,5 pst. í rentu, ein fjórðingur verður tiki í sveiðskum franka við 8,25 pst. í rentu, meðan hin fjórðingur verður tiki í hálendiskum gillin við 12,5 pst. í rentu.

Undir viðgerðini í lögtinginum hevði bert Vilhelm Johannesen, úr javnaðarflokkinum, orðið. Hann segði, at flokkurin tók heilt og fult undir við uppskotinum.

Men Vilhelm Johanne-

sen visti á, at tá undanfarna landsstýri tók uttanlandslán til skipa-bygging, arbeiðsskapandi virki, havnir, vegir o.a., vóru hesi lánini ikki so væl móttikin av andstøðuni.

Hann segði, at øll minnst, hvussu núverandi lögmaður tá græt um ta stóru uttanlandsskuldina, sum var so og so nógv tusund fyri hvønn føroying frá vøggju til grøv.

— Men vit søgdu hetta vera neyðugt, um vit framhaldandi skuldu útbýggja landið. Henda grundgevingin varð tó sopað burtur, og uttanlandslánini vórðu briklað okkum, men ofta etur hundur tað, hin havnar, og ketta tað, hon spyr. Tí nú ger hetta landsstýrið just tað sama, segði Vilhelm Johannesen.

Løgtingið samtykti uppskotið við 29 atkvøðum.

Løgtingsins umboðsmaður

Karin Kjølbrot og Jógvan Sundstein hava skotið upp at seta eina fimm-mannanevnd at gera uppskot til ein Løgtingsins umboðsmann, sum skal hava innlit í føroysku fyrisitingini hjá heima-stýri og kommunum. Líkandi uppskot varð lagt fram.

Stuðulin til fiskivinnuna minkar

Landsstýrið hevur lagt uppskot fram um broytingar í stuðulsskipanini til fiskivinnuna. Pláss verður ikki at umtala uppskotið gjølligari í dag. Men í høvuðsheitum mælir landsstýrið til ymiskar lækingar í stuðlinum, m.a. tí árið í fjør royndist betur enn í 1980. Samlaði stuðulin er settur til 185 mill. kr. Í fjør var hann settur til 196 mill.

kr. M.a. minkar rakstrar-studningurin við 7,8 mill. kr. og jättanin til ráfiskagrunnin við 10 mill. kr. Nakrar smávegis hækkingar eru eisini.

Eiga ikki at læra danskt fyrr enn í 4. fl.

Modurmálsáráðslag Føroya mátr í skrivi til Tingið til, at føroysk børn ikki læra danskt fyrr enn í 4. flokki.

Í skrivinum sigur felagið, at høvuðsuppgávan hjá felagnum er at bota um frálærna í modurmálinum.

Sagt verður, at tað er av størsta týdningi, at so trygt stóði sum gjørligt verður lagt undir modurmálið, aðrenn tey fara at læra onnur mál.

Felagið mælir til eina lógarbroyting.

Nú læra børnini danskt frá 3. flokki.

Atli Dam um luttøku í P.f. Faromar:

Hví kunnu hinir partarnir ikki eisini luttaka við garanti-peningi

— Ivast teir í síni ekspertisu, spurdi Atli Dam. Fleiri tingmenn hildu, at peningasterku fyrtekurnar í Faromar áttu ikki at komt sær at komið til landið og biðið um pening

— Hví kunnu hinir partaeigarnir í P.f. Faromar ikki luttaka í trygdini við lutfalsliga líka stórum parti. Ivast teir í síni egnu ekspertisu, spurdi Atli Dam, úr javnaðarflokkinum, tá uppskotið hjá landsstýrinum um setan av partapeningi í Faromar var til 1. viðgerð mikudagin.

Atli Dam visti á, at umframt tær 100.000 kr., landsstýrið skjýtur upp at seta í kemur garanti-peningurin oman á. Landsstýrið vil garantera fyrir 200.000 kr.

Atli Dam helt, at projektið hevði størri styrki, um hinir partarnir eisini luttóku í trygdini.

Uppskotið hjá landsstýrinum fekk misjavna undir-tøku.

Tjóðveldisflokkurin og framburðs- og fiskivinnuflokkurin mæla heldur til at brúka peningin til vinnuskapandi tiltøk her heima.

Javnaðarflokkurin sigur seg ivast.

Alternativir vinnu-møguleikar í Afrika

Endamálið at stovna Faromar í fjør var at skapa alternativir vinnu-møguleikar. Partapeningurin varð settur til 550.000 kr. umframt 200.000 kr. í garantipeningi.

Faroe Seafood Trading Co. hava tekið seg fyrir 150.000 kr., Føroya Fiskidnaður, Føroya Banki og Sjóvinnubankin hava tekið seg fyrir 100.000 kr. hvørt. Landsstýrið er biðið um at tekið 100.000 kr. í partapeningi og 200.000 kr. í garantipeningi.

Faromar hevur saman við J. Lauritsen Holding Co. í Keypmannahavn gjørt fyrreikingar til royndarfiskiskap í vestur-afrikanskum sjógvum út fyrir Senegal.

Danski stovnurin IFU — Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene — sum figgar royndarprojektið við 2,7 mill. kr. í lán, hevur verið

við í fyrireikingunum. Ætlanin er, at Danida seinri skal koma upp í arbeiðið.

Men treytin fyrir virkseminum í Senegal er, at eitt felag við heimstaði í landinum rekur virksemin. Tí hevur Faromar saman við J. Lauritsen stovnað felagið Senegal Seafood í Dakar. Partapeningurin er 2,58 mill. kr. Faromar og J. Lauritsen hava tekið seg fyrir hvør sína helvt av 49 pst. av partapeninginum, meðan ætlanin er at felag í Senegal skulu tekið seg fyrir restini í september í ár.

Senegal Seafood hevur leigað Sjórd Tøllaksson til royndarfiskiskap og hann er byrjaður.

Útbýggjast við fleiri tættum

Eydnast royndirnar skal virksemin ókjað við fiskiskipum, virkjun, flutningsvegum, «marketing» og selutolum við tí í hyggju at styra tær framleiddu vørurnar til marknaðir í Guineavíkin og í Suðureuropa.

Tí kann tað koma upp á tal at víðka partapeningin í 1983 upp í 26 mill. kr. Faromar skal tá seta sín part upp í fimm mill. kr. Luttakarar í Faromar verða teir somu umframt try skip. Iroknað er 2,5 mill. kr. í garantipeningi, sum er helvt.

Í viðmerkingunum verður m.a. sagt, at føroyski og danski kapitalurin skal samvirka helvt um helvt. Og at føroyingar ikki bert skulu veita fiskikunnleika, men vera við í øllum virkseminum «sum kunnu standast av teimum fyrstu stigunum í tilílikum menningararbeiðum».

Gongur við síðuna av sær sjálvum

Orðaskiftið í lögtinginum um uppskotið var rættuliga drúgt. Høvuðssjónarmiðini:

Adolf Hansen helt, at uppskotið visti, at landsstýrið gekk við síðuna av sær sjálvum. Hann hevði einki móti at seta í arbeiðsskapandi tiltøk, men hann helt tað vera ovboðið, at hesar fyrtekurnar komu til landsstýrið at biðja um pening.

Hans Marius Joensen visti á, at fiskafyrtekur við føroyskum kapitali vóru bygdar í Danmark, Onglandi og Grønlandi, men at so siga eingir føroyingar vóru í vinnu har. Hann mælti heldur til at brúka peningin í Føroyum. Sambært Hans J. Joensen tekur tjóðveldisflokkurin ikki undir við uppskotinum.

Jørgen Thomsen segði, at javnaðarflokkurin var ivingarsamur.

Jógvan Sundstein visti á, at føroyingar hava bert fiskivinnuna at líta á. Hann segði, at hon var einstáttað. Hetta hevði skapt trupulleikar. Hann helt, at her vóru alternativir møguleikar, sum áttu at roynast.

Sverri Midjord spurdi, um góðskeyting hjá Chaldur í Aberdeen var gagnlig fyrir føroying.

Professionellar royndir

Pauli Ellefsen segði, at eydnaðist hetta projektið, var talan um fleiri skip og nógv arbeiðspláss.

Hann segði, at í mun til royndirnar í fjør, vórðu hesar royndirnar gjørdar av professionellum monnum. Í fjør vóru royndirnar meira partapolitikur, segði lögmaður.

— Skulu vit gera okkum vónir at fáa nakað burtúr, mugu royndirnar gerast av professionellum fólki. Her hava vit eitt felag við hópinn av royndum.

Pauli Ellefsen upplýsti m.a., at eydnaðist royndin ikki, misti landskassin 300.000 kr. Annars segði lögmaður, at í fjør hevði landið brúkt fimm mill. kr. til royndarfiskiskap, og meira

enn tað, men einki var komið burtúr.

Ove Mikkelsen fylsti á, at Føroya Fiskasøla setti fiskavirki á stovn uttanfyri Føroyar í kapping við føroysk virki.

Ove Mikkelsen mælti í staðin til at brúka peningin til nýggjar veiðihættir og góðskeyting í Føroyum. Hann sammetti hetta tiltakið við Nordafar, «sum fiskasølan tænar tjukt upp á, meðan tað almenna skal spjæða tryggja milliónir til árliga», sum hann segði og spurdi, um hetta var tað borgarliga alternativ.

Hví ikki 300.000 kr. í partapeningi

Atli Dam segði seg eisini vera ivingarsaman. Hann helt, at hesar 100.000 kr. komu kunstugt fram, tí tær 200.000 kr. í garantipeningi koma omaná. Eisini helt hann tað vera eitt misálit á projektið, at heinar fyrtekurnar ikki luttóku í garantipeninginum.

Atli Dam spurdi eisini eftir eini frageiðing, hví 200.000 kr. skuldu standa sum garantipeningur, og hví ikki landsstýrið setti í staðin 300.000 kr. í partapeningi.

Í hesum sambandi spurdi hann, um tað bert var páskotið hjá Paula Ellefsen, at landsins partapeningur í feløgum ikki skal fara upp um 20 pst. sum er orsøkin til, at 200.000 kr. skuldi vera garantipeningur og 100.000 kr. partapeningur.

Hann helt, at um so var, so vóru vit komin til tað, vit skuldu melda pass.

Pauli Ellefsen svaraði ikki spurninginum.

Hilmar Kass tók undir við áskoðanini hjá Atla Dam um, at hini felogini áttu eisini at luttikið við garantipeningi.

Annars helt hann, at hetta var eitt gott uppskot um menningararbeiði.

Málið varð beint aftur í figgjarnevndina.

undir við honum.

Vilhelm Johannesen mælti eisini til at geva teimum, sum ikki fáa pensiónsviðbót, men bert grundpensión, tí tey hava arbeiði — kanska bert okkurt smávegis — hálvan brennistuðul.

Men hesum tók eingin undir við. Hildið varð, at hetta fór at vera ov tungt av umsita. Eisini varð vist á, at nogvir pensiónistar forvinna nogv.

Eisini kom Vilhelm Johannesen inn á fyrirbrigdi, tá fleiri pensiónistar bógva

saman. Meðan hjún bert fáa ein brennistuðul, fáa t.d. systkin, sum bógva saman, hvør sín stuðul. Vilhelm Johannesen visti á, at hetta kundi skapa ónøg.

Tað hildu Jógvan Sundstein, Karin Kjølbrot, Hilmar Kass og Eilíf Samuelsen eisini, men tey mæltu frá at broyta hetta.

H. Kass fanst serliga at tí, at pensiónistar kundu forvinna nogv uttan at missa pensiónsviðbótina.

Málið er beint í sosialu nevndina.

Brennistudningurin helst ikki broyttur

Sverre Midjord: Tá talan er um pensiónistar verður talað um eftirlit, men tá talan er um stórar stuðulsupphæddir, verður eftirlit ikki nevnt

Tað eru fleiri ójavnar í lógini um brennistudningin. M.a. tá fleiri pensiónistar — t.d. systkin — bógva í sama húsi. Einkin «fantíls» er heldur á markinum, hvør fær pensiónsviðbót ella ikki. Tað er einki eftirlit við pensiónsvið-

bótini.

Hetta vildi Hilmar Kass vera við, tá uppskotið hjá landsstýrinum um brennistuðul var til 1. viðgerð mikudagin. Sjálfstýringmaðurin mælti tí til strangari eftirlit.

Hesi orðini fingi ikki goða móttøku.

Sverre Midjord: — Hvarja ferð talan er um pensiónistar, so verður talað um eftirlit, men tá talan er um stórar stuðulsupphæddir, tá verður ongandi talað um eftirlit!

Adolf Hansen: Hilmar Kass er altíð bangin fyrir misbrúkið, tá talan er um tann minna mannin, men tá annað, t.d. Nordafar, skal hava

stuðul, tá verður ikki talað um misbrúk.

Annars tóku allir flokkarnir undir við uppskotinum hjá landsstýrinum um brennistuðul til pensiónistar, men Vilhelm Johannesen mælti til at hækka stuðulin úr 1200 kr., sum er tað sama sum í fjør, upp í 1400-1500 kr. Tí, sum hann visti á, er prisurin á olju hækkaður almikið. Karin Kjølbrot tók